

УДК 811.161.2'06-26:373.5.02.016]:070:004]"20"

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2026.45.2.4>

ІНТЕГРАЦІЯ МЕДІАДИДАКТИКИ В МОВНУ ОСВІТУ: ВІД ТЕОРЕТИЧНОГО ОБҐРУНТУВАННЯ ДО ПРАКТИЧНОЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

INTEGRATION OF MEDIA DIDACTICS INTO LANGUAGE EDUCATION: FROM THEORETICAL JUSTIFICATION TO PRACTICAL IMPLEMENTATION

Костів О.М.,*orcid.org/0000-0002-1878-2675**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри української мови імені професора Івана Ковалика
Львівського національного університету імені Івана Франка***Сколоздра-Шепітко О.Р.,***orcid.org/0009-0002-8274-8559**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри української мови імені професора Івана Ковалика
Львівського національного університету імені Івана Франка*

У статті обґрунтовано актуальність формування інформаційно-медійної грамотності в умовах сучасного медіапростору. Це завдання визначено як пріоритетне для Нової української школи (НУШ), оскільки вимагає від учнів не лише механічного засвоєння правил мови, а й володіння інструментарієм верифікації контенту та здійснення критичного аналізу повідомлень.

Основною метою дослідження є лінгводидактичний компаративний аналіз реалізації блоку «Інформація» мовленнєвої змістової лінії модельної навчальної програми (автори Н. Голуб та О. Горошкіна) та сучасних підручників з української мови для 5 класу крізь призму компетентнісного підходу. Висвітлено, як концептуальні засади медіаосвіти трансформуються в конкретні навчальні завдання, спрямовані на розвиток інформаційної стійкості здобувачів освіти.

На основі аналізу підручників з української мови для 5 класу закладів загальної середньої освіти виокремлено ефективні лінгводидактичні стратегії: трансформацію текстів у візуальні моделі (схеми, інфографіки), використання QR-кодів для інтерактивного навчання та методи смислового згортання. Особливу увагу приділено практичному аспекту – розпізнаванню фейків та маніпуляцій. Описано алгоритми перевірки даних: аналіз дати публікації, виявлення мовних помилок у дезінформації, зіставлення джерел та критичне ставлення до відкритих ресурсів.

Обґрунтовано, що така перебудова мовної освіти безпосередньо корелює з принципами академічної доброчесності, кібербезпеки та соціальної відповідальності. Автори доводять, що інтеграція медіадидактичних прийомів дозволяє перетворити вивчення української мови на дієвий інструмент формування критичного мислення, що є базовою навичкою для безпеки та успішного навчання особистості в цифровому суспільстві

Ключові слова: українська мова, методика навчання української мови, медіаграмотність, інформація, критичне мислення, модельна навчальна програма, Нова українська школа (НУШ), підручник, фейки, верифікація інформації, інформаційна стійкість.

The article substantiates the relevance of developing information and media literacy in the context of the modern media space. This task is defined as a priority for the New Ukrainian School (NUS), as it requires students not only to mechanically learn the rules of the language, but also to master the tools for verifying content and critically analysing messages.

The main objective of the study is a comparative linguistic and pedagogical analysis of the implementation of the 'Information' block of the speech content line of the model curriculum (authors N. Golub and O. Goroshkina) and modern Ukrainian language textbooks for 5th grade through the prism of a competence-based approach. It highlights how the conceptual foundations of media education are transformed into specific learning tasks aimed at developing the information resilience of learners.

Based on an analysis of Ukrainian language textbooks for 5th grade general secondary education institutions, effective language teaching strategies have been identified: the transformation of texts into visual models (diagrams, infographics), the use of QR codes for interactive learning, and methods of semantic compression. Particular attention is paid to the practical aspect – recognising fakes and manipulations. Data verification algorithms are described: analysis of the publication date, identification of linguistic errors in disinformation, comparison of sources and a critical attitude to open resources.

It is argued that such a restructuring of language education directly correlates with the principles of academic integrity, cybersecurity, and social responsibility. The authors prove that the integration of media teaching techniques allows the study of the Ukrainian language to be transformed into an effective tool for the formation of critical thinking, which is a basic skill for the safety and successful learning of individuals in a digital society.

Key words: Ukrainian language, Ukrainian language teaching methodology, media literacy, information, critical thinking, model curriculum, New Ukrainian School (NUS), textbook, fake news, information verification, information resilience.

Актуальність дослідження. Динамічність сучасного інформаційного простору вимагає від особистості високого рівня інформаційно-медій-

ної грамотності. Це передбачає не лише здатність до класифікації інформації за формами репрезентації (графічна, текстова, аудіовізуальна),

а й володіння інструментарієм верифікації контенту, розпізнавання маніпулятивних технологій та здійснення глибокого критичного аналізу повідомлень. Тому «ключовим завданням сьогодення є перетворення загрози, спричиненої можливостями цифрового суспільства, на ресурс для саморозвитку» [7, с. 196].

Усебічний аналіз інформації є пріоритетним напрямом сучасної мовної підготовки, що корелює з нормативними вимогами модельних навчальних програм з української мови для закладів загальної середньої освіти та забезпечує формування інформаційної стійкості здобувачів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Як відомо, впровадження медіаосвіти в заклади загальної середньої освіти регламентовано на законодавчому рівні. Зокрема, Концепція НУШ визначає інформаційно-цифрову компетентність як здатність до критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій, медіаграмотності та безпечної поведінки в мережі. Водночас Концепція впровадження медіаосвіти в Україні орієнтує педагогів на формування в учнів рефлексії та здатності до медіатворчості, що має реалізовуватися через інтеграцію в усі навчальні предмети та позакласну роботу [5].

Відповідно до цих рекомендацій, розробники модельних навчальних програм (зокрема Н. Голуб та О. Горошкіна) інтегрували блок «Інформація» до мовленнєвої змістової лінії, узаконюючи розвиток медіаграмотності як обов'язкового складника мовної освіти.

Сучасні лінгводидакти (Н. Бондаренко, Н. Голуб, О. Горошкіна, В. Новосолова, А. Попович, О. Семенов та ін.) також наголошують на важливості вивчення блоку «Інформація» на уроках української мови в закладах загальної середньої освіти. Зокрема, А. Попович зазначає, що «на уроках української мови істотним має стати вивчення особливостей інформаційних, художніх і медійних текстів, набуття вмінь опрацьовувати інформацію з друкованих та цифрових джерел, критично її осмислювати й використовувати для комунікування, виявляти приховану й очевидну інформацію, обирати мовленнєві стратегії, розрізняти факти й судження, виявляти спроби маніпулювання даними тощо» [14, с. 200–201]. Автори посібника «Практикум з методики навчання української мови» описують метод роботи з джерелом інформації, пропонуючи кілька важливих стратегій: 1) стратегія пошуку інформації і розуміння прочитаного; формулювання тези, смислове згортання інформації;

2) стратегія перетворення (трансформація тексту в схеми, таблиці, хмари слів) й інтерпретування (зіставлення й протиставлення переданих в тексті відомостей) інформації; 3) стратегія оцінювання інформації [2, с. 80–81].

Практичну реалізацію цього підходу показали Н. Лапушкіна та Р. Падалка, запропонувавши систему вправ для формування медіакомпетентності, що демонструє, «як можна грамотно використати в навчальній діяльності медіавправи, результатом чого має бути формування в учнів уміння визначати маніпуляції та фейки, розрізняти факти та судження, аналізувати тексти для виявлення прихованого смислу, критично ставитися до вже висловленої думки, порівнювати протилежні відгуки на той самий твір, шукати мотивацію кожного з авторів» [7, с. 195].

Т. Шинкар стверджує, що напрями інтеграції медіаграмотності в курс української мови охоплюють вісім важливих векторів: аналіз медіатекстів, виявлення мовної маніпуляції та пропаганди, створення медіатекстів, вивчення стилістики медіатекстів, інформаційна безпека та цифрова грамотність, проектна діяльність, критичний підхід до новин та соціальних медіа, медіадидактика на уроках української мови [19, с.142–143]. Авторка також пропонує загальні (критичний аналіз текстів, проблемне навчання, метод дискусії, ситуативний аналіз, метод мозкового штурму, метод рольових ігор, метод порівняння) та спеціалізовані (аналіз стилістичних прийомів, семантичний аналіз, риторичний аналіз, аналіз дискурсу, аналіз інтертекстуальності, аналіз синтаксичних конструкцій, лексичний аналіз, аналіз конотацій, аналіз стилістичних явищ) методи інтеграції медіаграмотності в курс української мови [19, с. 144–145].

Представлений корпус наукових та навчально-методичних праць відображає цілісну систему впровадження медіаосвіти в сучасний освітній простір України, охоплюючи шлях від теоретичного обґрунтування до практичної реалізації в класі. Дослідження таких авторів, як Г. Корицька, С. Богдзівич [6], Н. Лапушкіна та Р. Падалка [7], відображають можливості інтеграції медіаелементів безпосередньо у структуру уроків мови та літератури. Цей процес тісно пов'язаний із реформою НУШ, що детально проаналізовано в праці С. Пилипчук, А. Скапи [13] та Н. Семенової [15], які пропонують конкретні вправи для розвитку критичного мислення та медіаграмотності учнів.

Окремий пласт досліджень під керівництвом О. М. Семенов присвячений професійній підготовці самого вчителя-словесника. У наукових

студіях (співавтори М. Ячменик, М. Ольховик та ін) [16]. обґрунтовано необхідність формування культури роботи з інтернет-текстом та мовно-методичної готовності педагога до використання медіазасобів. Важливим інструментарієм у цьому процесі виступає розроблена типологія інтернет-ресурсів (М. Друшляк, О. Семенов та ін.) [3], яка допомагає вчителю орієнтуватися в інформаційному потоці. Водночас праці Т. Водолазької, Н. Курмишевої та Т. Устименко [4] підкреслюють, що медіаграмотність є процесом безперервним, виходячи за межі школи в царину освіти дорослих. Отже, усі зазначені праці формують єдину систему, де теоретичні пошуки трансформуються в дієві інструменти формування інфомедійної грамотності сучасного українця.

Мета дослідження – зробити лінгводидактичний компаративний аналіз реалізації блоку «Інформація» мовленнєвої змістової лінії модельної навчальної програми Н. Голуб та О. Горошкіної і підручників для 5 класу з української мови крізь призму компетентнісного підходу.

Виклад основного матеріалу. Аналіз завдань, пов'язаних з різними видами інформації в курсі української мови в закладах загальної середньої освіти, є основою медіаграмотності та критичного мислення. Згідно з модельними навчальними програмами НУШ, мову розглядають не лише як систему правил, а як інструмент отримання, опрацювання та передачі даних.

У межах шкільної програми з української мови учні опановують класифікацію інформації, вивчаючи текстову, графічну, звукову та мультимедійну інформації.

У модельній навчальній програмі «Українська мова. 5-6 класи» (автори Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.) розділ «Інформація» представлений як важливий компонент, що входить до метапредметного блоку та реалізує мовленнєву змістову лінію. Цей розділ спрямований на формування вмінь не лише орієнтуватися в інформаційному просторі, а й критично оцінювати повідомлення та використовувати різні джерела для комунікації.

Для п'ятикласників розділ є першою темою мовленнєвої лінії та сфокусований на базових поняттях. Учні вивчають теоретичне наповнення розділу, знайомлячись з видами інформації (текстовою, графічною, числовою, звуковою, мультимедійною), джерелами та способами її добору й пошуку.

Як результат – навички сприйняття інформації у вільному темпі, формулювання теми та ідеї почутого, правильні відповіді на запитання, а також візуалізація почутого за допомо-

гою малюнків, схем, таблиць чи коміксів. Серед практичних вмінь передбачено розвиток навичок використання електронних бібліотек та сайтів для розширення читацьких інтересів, а також фіксацію міркувань за допомогою цифрових пристроїв.

У модельній навчальній програмі «Українська мова. 5-6 класи» (автори Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.) [10] подано перелік практичних завдань та видів діяльності для п'ятикласників під час вивчення теми «Інформація». У межах пізнавальної діяльності учні вчать працювати з інформаційним потоком через вправи із визначенням мети, аналізом того, навіщо було створене повідомлення, формулювання змісту, зокрема виокремленням теми та ідеї почутої інформації, аналізом новизни, розрізненням вже відомих фактів від нової інформації, добором конкретних зразків різних видів інформації, її знаходження, збереження та опрацювання відповідно до завдання. У програмі значну увагу зосереджено на тому, як учні можуть трансформувати почуте в інший формат, запропоновано створення графічних моделей, відтворення інформації у вигляді карт, схем, планів чи таблиць; образне відтворення, зокрема малювання малюнків або створення коміксів для структурування змісту. Із практикою спілкування та закріплення думок пов'язані редагування, написання коментарів до почутого або висловлення власної думки, переказування, стисле або вибіркоче відтворення змісту повідомлення залежно від поставленої мети.

У 6 класі робота з інформацією стає значно складнішою та аналітичнішою порівняно з 5 класом, адже програма переходить від простого ознайомлення з видами даних до їх критичного оцінювання та верифікації. Серед ключових вимог – критичне мислення та перевірка даних. Головною новацією є акцент на вмінні учнів не просто сприймати інформацію, а аналізувати її якість. Учні мають навчитися відрізнити об'єктивні факти від суб'єктивних думок та аргументів у почутому чи прочитаному, визначати та обґрунтовувати надійність джерел інформації, а також укладати списки перевірених джерел. Важливим стає вміння визначати актуальність, несуперечливість та правдивість повідомлення, виявляючи хибні висловлювання. Серед вимог – глибокий структурний аналіз, зокрема деталізація, виокремлення мікротем, головної та другорядної інформації, а також виявлення важливих деталей у повідомленні, розпізнавання прихованого змісту повідомлення, який виражається через невербальні засоби (міміка, жести, інтонація). Учні вчать об'єднувати інформацію, подану в різні

способи (текст, графіки, числа), у межах одного або кількох текстів. Для обґрунтування достовірності чи повноти інформації шестикласники мають навчитися доречно цитувати фрагменти почутого повідомлення, систематизувати та узагальнювати різні погляди, виявляти в них спільне й відмінне. Новою вимогою є вміння трансформувати графічну інформацію в текстову (на основі джерела), зокрема з використанням мультимедійних засобів. Також учні мають формулювати висновки на основі аналізу опрацьованого тексту відповідно до поставленого завдання.

У сучасних підручниках з української мови для 5 класів поняття «інформація» розглядається як основа для успішної комунікації. Зокрема згідно з підручником Н. Голуб та О. Горошкіної [1], інформація – це надані кимось чи здобуті самостійно відомості про осіб, предмети, факти, події, явища та процеси тощо. Інформації притаманні такі характеристики: цінність, достовірність, повнота, актуальність, доступність, об'єктивність. Розділ V «Інформація» у підручнику охоплює параграфи з § 50 до § 54 і спрямований на те, щоб навчити п'ятикласників працювати з відомостями, розрізняти їх види та перевіряти джерела.

У підручнику О. Семеног [17] розділ «Інформація. Види інформації. Джерела інформації» представлений як параграф у складі блоку «Мовленнєвий практикум». Матеріал структурований так, щоб поєднати теоретичні знання з практичними навичками пошуку та аналізу відомостей. Опанування теми розпочинається з вправи «Дерево припущень», де учні за заголовком про «найщасливіші професії» мають спрогнозувати зміст тексту, наводячи аргументи для своїх здогадок. Також є ребуси для відгадування ключових понять та народні прислів'я про знання й книгу. Подано теоретичні відомості про інформацію, види за сприйняттям та формою подання. Учні мають опрацювати та заповнити схему «Властивості інформації», яка містить такі критерії, як цінність, достовірність, повнота, актуальність, доступність та об'єктивність. Учні пропонують мініпроект – провести дослідження професій у колі своїх рідних і знайомих, попередньо склавши план дій. Передбачено також вправу на встановлення відповідності між повідомленням та його характеристикою (наприклад, визначення повідомлення як актуального, достовірного або корисного). У малих групах школярі складають поради, як ефективно шукати відомості в інтернеті, книгах, бібліотеках чи медіа, також запропоновано перегляд відеороликів (зокрема

проекту «Мова – ДНК нації») для практичного визначення видів інформації.

Особливістю підручника є активне використання QR-кодів та посилань на електронні додатки, що дозволяє учням самостійно знаходити розширені теоретичні тексти та виконувати інтерактивні вправи.

У підручнику А. Онатій та Т. Ткачука розділ «Інформація. Види інформації. Джерела інформації» представлений у межах уроків 10–11 як частина блоку «Розвиток мовлення» [11, с. 29–32]. Навчальний матеріал побудований на темі українських етнофестивалів, що дозволяє учням опановувати теоретичні поняття через аналіз реальних прикладів. Вивчення видів інформації відбувається на основі текстів про відомі фестивалі, такі як «Країна мрій» та «Бандерштат». Учні аналізують програму заходів (дискусії, музика, майстер-класи), виокремлюючи ключові факти. Підручник приділяє значну увагу візуалізації даних, адже учням пропонують розглянути готову інфографіку до тексту про «Країну мрій» і на її основі самостійно намалювати три власні інфографіки про інші фестивалі, використовуючи інформацію з опрацьованих текстів. Передбачено також дослідницькі завдання – вправу на самостійний пошук та збір відомостей про фестивалі «Гогольfest» або «Млиноманія» з подальшим написанням мінітексту на 5–6 речень. У розділі є завдання, пов'язані з розвитком комунікативних навичок – учень має описати «фестиваль своєї мрії», зазначаючи конкретні параметри: місце проведення, кількість учасників та тематику. Загалом автори підручника основну увагу зосереджують на те, щоб учні дізналися, що таке інформація та які існують її види, а також навчилися працювати з різними її джерелами.

Як зазначено вище, підручники з української мови для закладів загальної середньої освіти визначають інформацію як відомості про осіб, предмети, факти, події чи явища, які можна надати або здобути самостійно. Вона класифікується за способом сприйняття (зорова, слухова, нюхова, смакова, тактильна) та формою подання, що включає текстову, числову, графічну, звукову та мультимедійну форми. Кожен із цих видів відіграє свою роль: наприклад, графічну інформацію дитина сприймає першою, числова оточує нас всюди у вигляді кодів чи графіків, а текстова є зручною для створення та зберігання. Окрему увагу приділено звукотерапії – впливу звуків природи, та мультимедіа, яке поєднує текст, звук, відео й анімацію.

Важливою характеристикою інформації є її якість, що визначається через цінність, достовірність, повноту, актуальність та доступність. У підручниках вводиться поняття інформаційного «шуму» – надлишкової інформації, яка в конкретній ситуації не має цінності для адресата, як-от реклама товарів для ремонту для людини, яка його не планує, на прикладі телевізійної реклами чи робота з конкретними ситуаціями (забуте домашнє завдання, пошук у словнику), де потрібно відділити корисну інформацію від шуму [12, с. 11]. Основними джерелами такого інформаційного «шуму» часто є соціальні мережі та месенджери з їхніми нескінченними стрічками новин, агресивна реклама у вигляді банерів та роликів, а також маніпулятивні заголовки, що ведуть на порожній контент.

Для успішної орієнтації в інформаційному потоці учнів навчають медіаграмотності, зокрема вмінню розрізняти надійні джерела (офіційні документи, наукові статті) та фейки – спеціально створену дезінформацію. Ознаками фейків називають відсутність дати, сумнівні джерела («як повідомляють у соцмережах»), наявність мовних помилок та розбіжності в числових даних [12, с. 13; 1, с. 156]. На прикладі Вікіпедії учнів застерігають, що інформацію з відкритих джерел слід сприймати критично, оскільки її може редагувати будь-хто.

Автори підручників з української мови розпізнавання фейкової інформації часто виокремлюють в окремий напрям медіаграмотності, пропонуючи учням не лише вивчати теорію, а й самостійно перевіряти достовірність новин, аналізувати джерела та шукати логічні помилки. Серед практичних завдань – аналіз «сенсаційних» заголовків [1]. Підручник пропонує перевірити на правдивість короткі інформаційні повідомлення, що часто нагадують вірусні новини із соцмереж. Зокрема, учням дають завдання визначити, чи є правдивою інформація про те, що «Всесвітнім гімном Геловіну-2021 стала українська пісня "Ходить гарбуз по городу"»; «збій у мережі "Фейсбук" стався через те, що Марк Цукерберг заснув на клавіатурі»; «два українські фільми – «Земля блакитна, ніби апельсин» Ірини Цілик та «Мати апостолів» Зази Буадзе – отримали нагороди на двох іспанських кінофестивалях» [1, с. 157]. Інше завдання – аналіз новини про те, що «експерт назвав місце під Києвом, де найчастіше з'являються НЛО»; «Європейська асоціація метрополітенів опублікувала рейтинг найкращих метро європейських міст за різними номінаціями. У номінації «Обслуговування»

перемогла львівська підземка». [1, с. 158]. Часто для виконання практичних завдань автори подають критерії достовірності. Зокрема учням пропонують оцінити новини за трьома критеріями – цінність, достовірність та актуальність. Наприклад, повідомлення про те, що «31 жовтня в Україні переведуть годинники на літній час» (насправді – на зимовий), допомагає зрозуміти, як маленька неточність робить усю новину фейковою. [1, с. 157].

Критичне оцінювання відкритих джерел пропонує І. Літвінова [8, с. 23–24]. Одне із завдань – робота з текстом про Вікіпедію. Учні повинні відповісти на запитання: «Чи можна, на вашу думку, беззастережно довіряти інформації, поданій у вікіпедії? Чому ви так вважаєте? Знайдіть у прочитаному тексті твердження, що доводять вашу думку. Напишіть твір-роздум на тему «Чи можна довіряти інформації з інтернету» [8, с. 24].

Отже, вправи на розрізнення достовірності інформації в підручниках для 5 класу мають надзвичайно важливе значення для формування критичного мислення та медіаграмотності учнів у сучасному світі інформаційного перенасичення. У цьому віці діти активно починають користуватися соціальними мережами та інтернетом, тому вміння відрізняти факти від вигадок стає базовою навичкою для їхньої безпеки та успішного навчання. Значення таких вправ можна описати за кількома ключовими напрямками, зокрема розуміння природи фейків (підручники вводять поняття фейку як спеціально створеної новини чи матеріалу для дезінформування читача). Виконуючи завдання на розрізнення правдивих і вигаданих заголовків, учні вчаться не сприймати будь-яку гучну новину як істину. Це також оволодіння критеріями перевірки, адже вправи пропонують дітям конкретний інструментарій для аналізу контенту. Школярі вчаться оцінювати інформацію за такими параметрами, як достовірність, актуальність, цінність та повнота. Важливим аспектом є засвоєння алгоритму перевірки – звернення уваги на дату публікації, вивчення принаймні трьох різних поглядів на одну проблему та аналіз тексту на наявність мовних помилок, які часто супроводжують поспішно створену дезінформацію. Робота з достовірністю інформації розвиває увагу до джерел, адже п'ятикласники вчаться розрізняти надійні джерела (офіційні документи, наукові статті) від сумнівних повідомлень у соцмережах, що часто починаються фразами «як стало відомо» чи «у мережі обговорюють». Окрему увагу приділяють критичному ставленню до відкритих ресурсів, де інфор-

мацію може змінити будь-хто в будь-який час. Уміння працювати з достовірною інформацією тісно пов'язане з поняттям академічної доброчесності. Учні дізнаються, що використання чужих думок без посилання на автора є плагіатом. Вправи вчать порівнювати різні тексти на одну тему, знаходити хибну інформацію в уривках і переказувати лише перевірені факти. Звичайно, уміння розпізнавати недостовірність пов'язане з кібербезпекою та соціальною відповідальністю, дає змогу дітям уникати шахрайства в інтернеті, захищати свої персональні дані та не поширювати панічні чи шкідливі чутки. Такі вправи готують учнів до ролі відповідальних споживачів та творців інформації, навчаючи їх не просто читати текст, а глибоко аналізувати його зміст, мету та походження.

Для поглибленого опрацювання матеріалу про інформацію у 5 класі можна запропонувати додаткові завдання, що базуються на методиці смислового згортання, трансформації та оцінювання, які розвиватимуть навички розрізнення корисної (цінної) інформації від надлишкової (вибір з тесту лише актуальної інформації), формуватимуть уміння верифікації даних та уваги до деталей (знайти в тексті помилку, яка робить усю новину недостовірною, пояснити, чому важливо перевіряти навіть такі дрібні факти), удосконалюватимуть уміння трансформувати інформацію з однієї форми в іншу, виховуватимуть критичне

ставлення до авторів повідомлень, допомагати-муть оволодівати алгоритмом пошуку перевірених джерел та ін.

Висновки. Лінгводидактичний компаративний аналіз реалізації блоку «Інформація» у модельній навчальній програмі (автори Н. Голуб та О. Горошкіної) та в сучасних підручниках з української мови для 5 класу, систематизація наукових підходів до формування медіаграмотності, методика викладання видів інформації, джерел її отримання та способів верифікації доводять важливість перебудови навчання мови на інструмент формування інформаційної стійкості та критичного мислення учнів.

Перспективу дослідження вбачаємо в аналізі та описі реалізації блоку «Інформація» у модельних навчальних програмах та підручниках з української мови в 6–9 класах базової школи. Необхідним також є розроблення типологій інтернет-ресурсів та інструментарію для вчителів української мови, щоб вони могли ефективно навчати учнів культури роботи з текстом. Оскільки вміння працювати з інформацією безпосередньо пов'язане з академічною доброчесністю (запобігання плагіату) та захистом персональних даних, майбутні дослідження варто зосередити на тому, як уроки української мови в закладах загальної середньої освіти можуть стати платформою для виховання відповідальної цифрової поведінки учнів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Голуб Н., Горошкіна О. Українська мова : підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2022.
2. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М., Бондаренко Н.В., Новосьолова В.І., Попова Л.О. Практикум з методики навчання української мови. Практичний посібник. [Електронне видання]. Київ, 2024. 142 с.
3. Друшляк М. Г., Семенов О. М., Грона Н. В., Пономаренко Н. П., Семеніхіна О. В. Типологія інтернет-ресурсів для розвитку інфомедійної грамотності молоді. *Інформаційні технології та засоби навчання*, 2022. Том 88. № 2. С. 1–22.
4. Інфомедійна грамотність: імплементація в освіті дорослих : навч.-метод. посіб. / Т. В. Водолазька, Н. І. Курмишева, Т. А. Устименко. Полтава : ПОІППО ім. М. В. Остроградського, 2021. 108 с.
5. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) MediaSapiens. 27 квітня 2016. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/ (дата звернення: 15.02.2026).
6. Корицька Г., Богдзівич С. Можливості інтеграції елементів медіадидактики у шкільну мовно-літературну освіту. *Український педагогічний журнал*. 2021. Вип. 4. С. 171–179. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2021-4-171-179>.
7. Лапушкіна Н., Падалка Р. Медіаосвіта на уроках української мови та літератури. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип 41. Том 2. С.195–200.
8. Літвінова І. Українська мова. Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Харків. 2022. 278 с.
9. Методика навчання української мови. Термінологічний словник / Кол. авторів за ред. Олени Горошкіної. Словник-довідник. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. С. 107. URL: <https://undip.org.ua/library/metodyka-navchannia-ukrainskoi-movy-terminologichnyy-slovyk-slovyk-dovidnyk/>
10. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Голуб Н. Б., Горошкіна О. М.) URL: <https://surli.cc/famfkh>

11. Онатій А., Ткачук Т. Українська мова. Підручник для 5 класу. Тернопіль, 2022. 287 с.
12. Панчук, Г. Близнюк, Б. Приведа, О. Українська мова. Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти. Тернопіль. 2022. 304 с.
13. Пилипчук С., Скапа А. Впровадження медіаосвіти на уроках української мови та літератури. Академія української преси. 2020. Портал медіаосвіти та медіаграмотності URL: <https://medialiteracy.org.ua/vprovadzhennyamediaosvity-na-urokakh-ukrayinskoji-movy-ta-literatury/>.
14. Попович А. Особливості модельних навчальних програм з української мови для 5-6 класів. Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць. 2021. Вип. 27. Київ: Педагогічна думка. С. 195–205. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2021-27-195-204>
15. Семенова Н. В. Вправи для розвитку медіаграмотності учнів в Новій Українській Школі. Освітній проект «На Урок» : веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/vpravi-dlya-formuvannya-mediagramotnosti-uchniv159559.html>
16. Семенов О, Ячменик М. Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти: монографія. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 211 с.
17. Семенов О. М., Дятленко Т. І., Білясник М. Д., Волницька В. В. Українська мова. Підручник для 5 класу. Видавництво «Астон», 2023. 334 с.
18. Семенов О. М., Ольховик М. В. Формування культури роботи майбутніх учителів української мови та літератури з інтернет-текстом. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2024. Випуск 5. С.54–61.
19. Шинкар Т. Методи формування медіаграмотності здобувачів освіти в курсі української мови. *Український педагогічний журнал*. 2025. №1. С.140–148. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2025-1-140-148>
20. Шуневич, О. Шляхи формування медіаграмотності в процесі навчання учнів української мови. *Український педагогічний журнал*. 2017. Вип. 4. С. 103–110.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 25.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 30.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 07.05.2026